
**การพัฒนาชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3**

**The Development of Multimedia-based Instruction Package for Training the Creative
Dancing Arts Performance for the Third Key Stage Student**

ปจติมา มั่นอำ*

ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร**

สุณี บุญพิทักษ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ การดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลึกพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 26 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสังเกตการณ์แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test dependent

*มหาวิทยาลัย สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผลของการวิจัยพบว่า 1)ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เฉลี่ย 83.07/81.07 2)ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดการสอนมัลติมีเดีย อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย / การแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ / นาฏศิลป์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop and find the efficiency of multimedia-based instruction package for training the creative dancing arts performance for the third key stage student at the criteria 80/80. 2) to compare the achievement before and after using a multimedia-based instruction package for training the creative dancing arts performance for the third key stage student. 3) to study the satisfaction of students with this multimedia-based instruction package. The methods of the study were classified into 2 parts, 1) developing and finding the efficiency of a multimedia-based instruction package for training the creative dancing arts performance. The efficiency standard criteria was at 80/80 2) comparing achievement of the creative dancing arts performance and studying satisfaction of students. The samples of this study were 26 Matayomsuksa I students Studying in the second semester of academic year 2008 at Ban Khlongluekpattana School,Kamphaeng Phet Educational Service Area Office 2. The samples were selected by purposive sampling. The instruments were the this multimedia-based instruction package, the pre-test and post-test achievement, the observayion form and the questionnaires about the satisfaction of student. The statistics employed in analyzing data was Percentage,Standard Deviation and t-test dependent.

The finding revealed that 1) The multimedia-based instruction package had Efficiency at 83.07/81.07 2) The learning achievement of student after learning with the instruction package was higher than before learning at .06 level of significance. 3) The students who were taught by multimedia-based instruction package hah a satisfaction at the high level.

Key Word : Multimedia-based Instruction Package /

Training the Creative Dancing Arts Performance / Dancing

บทนำ

นาฏศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติไทยสาขาหนึ่งที่แสดงถึงจิตใจที่ละเอียดอ่อนประณีตของคนไทย เป็นศิลปะแห่งการร้องรำทำเพลง สืบทอดกันมาแต่โบราณ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542, หน้า 114) ในอดีตนาฏศิลป์ได้รับการยกย่องให้เป็นของสูง เป็นเครื่องบันเทิงใจสำหรับพระราชฐานและบุคคลผู้สูงศักดิ์ ต่อมากระแสนิยมเปลี่ยนแปลงการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบบประชาธิปไตย นาฏศิลป์เริ่มอับเฉาลงเพราะขาดผู้นำและผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนจนเกือบหาค่ามิได้ ซึ่งขณะเดียวกันศิลปะตะวันตกก็เข้ามาแทนที่ จวบจนปัจจุบันนาฏศิลป์ไทยกำลังจะถูกกลืนเลือนไปจากชนชาติไทย จึงควรมีการสืบต่อเอกลักษณ์ของชาติไว้ (เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2542, หน้า 155-157)

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญในการสืบต่อเอกลักษณ์ของชาติไทยจึงบรรจุสาระนาฏศิลป์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิถีทางศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงาม มีสุนทรียภาพ รับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนไทยและที่สำคัญอย่างยิ่งคือผู้เรียนมีจินตนาการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถค้นพบศักยภาพ ความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 27)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ไว้ 2 มาตรฐาน ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 3-7)

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

จากมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งที่หลักสูตรต้องการให้เกิดกับตัวผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ จึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการ และขั้นตอนการจัดการที่กระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างถูกวิธี ตามแบบแผน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามที่หลักสูตรมุ่งเน้น (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 68) ซึ่งปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพคือสื่อการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย ทันกับเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมของสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (เขาวลัทธิ เดิธณบรรจง, 2544, หน้า 192) โดยเฉพาะสาระนาฏศิลป์เป็นสาระที่

นำเอาศิลปะสาขาต่างๆมารวมไว้ด้วยกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องใช้สื่อหลายชนิดประกอบการสอนนักเรียนจึงจะเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ซึ่งหากครูนำมาใช้ประกอบการสอนจะทำให้ครูเหนื่อยน้อยลง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (สุมิตร เทพวงษ์, 2541, หน้า 64)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนนาฏศิลป์ ช่วงชั้นที่ 3 ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ในโรงเรียน พบว่า ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ยังขาดสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสื่อที่ใช้โดยทั่วไปเป็นเพียงสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ซึ่งไม่แสดงให้เห็นถึงลีลาการเคลื่อนไหว การเชื่อมโยงของท่าร่าที่ชัดเจนขณะทำการสอนในบางครั้งครูก็หลงลืมสาระสำคัญบางส่วนบางตอนไป และทุกครั้งก็มักจะเกิดความยุ่งยากมากในการเตรียมสื่อหลายๆ ประเภทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เนื่องจากครูผู้สอนนาฏศิลป์มีเพียงคนเดียว มีเวลาฝึกนาฏศิลป์นักเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ภาระงานพิเศษอื่นๆก็มามาก นักเรียนจึงไม่ได้รับการฝึกซ้ำเท่าที่ควร ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติท่าร่าให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ขาดความสวยงาม ขาดความหลากหลาย สื่อความหมายของท่าร่าไม่ได้ รวมทั้งไม่สามารถแสดงท่าร่าที่ต่างไปจากท่าร่าเดิมตามจินตนาการด้วยตนเอง ยังคงปฏิบัติได้เฉพาะท่าร่าตามแบบแผนจากการสาธิตของครูเพียงบางส่วนบางตอนเท่าที่จำได้เท่านั้น ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์แล้ว และยังส่งผลให้นักเรียนไม่ชอบเรียนนาฏศิลป์อีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพจากบุคคลภายนอก(สม.ศ.)รอบแรก ของโรงเรียนบ้านคลองลึกพัฒนาซึ่งผู้วิจัยสังกัดอยู่ ผลการประเมิน พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 (4)ผู้เรียนมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีผลการประเมินเฉลี่ยเพียงร้อยละ 55 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีข้อเสนอแนะให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดสร้างสรรค์ และแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ชุดการสอนมัลติมีเดียเป็นสื่อเทคโนโลยีชุดของสื่อประสม(Multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่มีประสิทธิภาพและยังช่วยให้ผู้สอน เกิดความมั่นใจพร้อมที่จะสอน (บุญเกื้อ ควรหาเวช ออนไลน์, 2550,หน้า 1-2) สื่อชนิดนี้ได้นำเอาคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ซึ่งสามารถรวบรวมการทำงานของเสียง ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง ไฮเปอร์เท็กซ์ และวีดิโอ มาใช้เชื่อมต่อกันโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (สรกฤษ มณีวรรณ ออนไลน์, 2550,หน้า 1-2)

จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยนำสื่อการเรียนรู้หลายๆอย่างรวมไว้ด้วยกัน ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟิก วิดีโอ เสียง ตัวอักษร แผนภูมิ และแบบบันทึกผลงาน ซึ่งสื่อแต่ละชนิดมีผลเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์ ด้วยกระบวนการฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยคาดหวังว่า ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้ จะช่วยลดความยุ่งยากในการจัดเตรียมสื่อการสอนที่จำเป็นต้องใช้อย่างหลากหลายชนิดในการสอนแต่ละครั้ง ช่วยแก้ปัญหาความขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และนำชุดการสอนแบบมัลติมีเดียไปใช้ฝึกนักเรียนให้มีพัฒนาการทางการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนมัลติมีเดียเพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียเพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียเพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1. ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ จากเอกสารงานวิจัย ทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้างชุดการสอนแบบมัลติมีเดียฯ เพื่อรวบรวมสรุปสาระสำคัญสำหรับเป็นกรอบและแนวทางในการออกแบบการพัฒนาชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย
2. ออกแบบชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย โดยนำเนื้อหาและกิจกรรมการฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์มาออกแบบเป็นสคริปต์ ตามกรอบแนวคิด ข้อที่ 1 และเตรียมการสร้างโดยจัดเตรียมข้อมูลที่จะนำเสนอในรูปแบบของดิจิทัล ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ตัวอักษร กราฟิก แผนภูมิ ใบงาน และแบบบันทึกผลงาน

3. สร้างชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย ตามสคริปต์ที่กำหนดไว้ด้วยโปรแกรม Adobe Premiere Version 6.5 พร้อมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้

4. ตรวจสอบคุณภาพชุดการสอนแบบมัลติมีเดียโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเนื้อหา นำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณภาพ 5 ระดับแล้วแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

5. หาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย โดยนำชุดการสอนแบบมัลติมีเดียนี้หาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปหาประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้เบื้องต้น (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้เรียน โดยคละกันระหว่างผู้เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

ครั้งที่ 1 ทดลองแบบเดี่ยว (Individual Testing) ทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอุดมทรัพย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 คน โดยคละความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อน เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพของภาพ ภาษา เสียง การนำเสนอเนื้อหาความชัดเจนของคำอธิบาย กิจกรรม เวลา ที่ใช้ฝึกกิจกรรม เป็นต้น

ครั้งที่ 2 ทดลองแบบกลุ่ม (Group Testing) ทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปางตาไว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 คน โดยคละความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อน ในอัตราส่วน 3:3:3 แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาแนวโน้มประสิทธิภาพโดยใช้สูตรวิเคราะห์เกณฑ์กระบวนการ/ผลลัพธ์ หรือ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ครั้งที่ 3 ทดลองแบบสนาม (Field Testing) ทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเพชรมงคล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพโดยใช้สูตรวิเคราะห์เกณฑ์ กระบวนการ/ผลลัพธ์ หรือ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง กับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลึกพัฒนา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 26 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพโดยใช้สูตรวิเคราะห์เกณฑ์ กระบวนการ/ผลลัพธ์ หรือ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นเปรียบเทียบการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการเรียนรู้ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษากำแพงเพชรเขต 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลึกพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 26 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการประเมินผลก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. นำชุดการสอนแบบมัลติมีเดียที่ปรับปรุงถึงเกณฑ์แล้วไปทดลองใช้จริง (Trial Run) กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองลึกพัฒนา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 26 คน
3. ในระหว่างเรียนมีการประเมินไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบสังเกตการณ์แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. เมื่อสิ้นสุดการเรียน นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมาทำการสอบหลังเรียน
5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจแบบสมบูรณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สอบถามนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียเพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบมัลติมีเดียเพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กำหนดประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 เท่ากับ 80/80 โดยที่ 80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของผลการเรียนที่วัดได้จากการปฏิบัติระหว่างเรียน และ 80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของผลการเรียนที่วัดได้ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (O) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย โดยวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านนำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย (O) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์วิธีของเบสท์ (Best)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.07/81.07 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชุดการสอนแบบมัลติมีเดียที่นำมาใช้ฝึกนักเรียน ประกอบไปด้วยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ มีภาพ เสียง อักษร คำอธิบายที่ชัดเจน มีกิจกรรม การเรียนรู้เป็นระบบจากง่ายไปยาก เหมาะสมกับนักเรียนและเสนอเนื้อหาสาระได้ครบถ้วน จึงส่งผลให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับที่ เขียวลักษณ์ เตียรณบรรจง (2544, หน้า 192) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ สื่อการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมของสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสอดคล้องกับที่ สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 64) ให้แนวทางการสอนสาระนาฏศิลป์ไว้ว่า สาระนาฏศิลป์เป็นสาระที่นำเอาศิลปะสาขาต่างๆ มารวมไว้ด้วยกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องใช้สื่อหลายชนิดประกอบการสอน นักเรียนจึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสื่อทางเทคโนโลยีนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ซึ่งหากครูนำมาใช้ประกอบการสอนจะทำให้ครูเหนื่อยน้อยลง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ มีผลการประเมินหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ค่า t ที่คำนวณได้ เท่ากับ -24.92 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ กล่าวคือ เนื้อหาการฝึกนาฏศิลป์เบื้องต้นตามแบบแผนมีการวิเคราะห์ลักษณะท่ารำนานาฏศิลป์ที่พัฒนาการมาจากท่ารำที่เกิดจากชีวิตจริง มีภาพประกอบ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างท่ารำและท่าทางจากชีวิตจริงอย่างชัดเจน สำหรับด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์ นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการฝึกนาฏศิลป์พื้นฐาน มีกิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่หลากหลายรูปแบบของกิจกรรมเป็นรูปแบบที่ให้นักเรียนฝึกจากสถานการณ์ที่อาศัยกระบวนการ 3 ลักษณะ คือ กระบวนการเชื่อมโยงท่ารำ กระบวนการการดัดแปลงท่ารำ และกระบวนการจินตนาการ สองกระบวนการแรกมีการฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามแบบแผนสาธิตก่อน แล้วต่อด้วยการฝึกเชื่อมโยงและดัดแปลงท่ารำด้วยตนเองจากสถานการณ์ที่กำหนดในใบงาน ส่วนกระบวนการจินตนาการได้กำหนดสถานการณ์ให้ปฏิบัติในใบงานโดยจังหวะดนตรีเป็นสิ่งเร้า หรือสร้างสรรค์ท่ารำจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในชีวิตจริงอย่างอิสระพร้อมมีตัวอย่างภาระงานที่ซับซ้อนและตัวอย่างแบบบันทึกผลงานแสดงให้เห็นเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจภาระงานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังบอกเกณฑ์การให้คะแนนทุกใบงาน ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเข้าใจแก่นแท้ของการประดิษฐ์ท่ารำอย่างชัดเจน สามารถ

จินตนาการทำรายได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์งานวิจัยของ อุษา สบฤกษ์ (2545) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสวรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชา นาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมี คะแนนเฉลี่ยด้านความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้เป็นผลมาจากวิธีการสอนและ กิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ ฝึกการสังเกต และการประดิษฐ์ทำรำโดยมีสิ่งเร้าจากของจริงและสื่อต่างๆมากระตุ้นให้คิดประดิษฐ์ทำรำอย่างอิสระวิธีการเรียน การสอนดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดการสอนมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียที่นำมาใช้ฝึกนักเรียนได้พัฒนาจนมีประสิทธิภาพ มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ มีภาพ เสียง อักษร คำอธิบายที่สอดคล้อง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย จึงส่งผลให้นักเรียน พึงพอใจในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย ดังเช่น เฉลิมชัย สุขจิตต์ (2547, หน้า 5) กล่าวว่า ครูควร อำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องมือการศึกษาค้นคว้า สืบค้น เสาะหา สิ่งที่ต้องการรู้ ครูควรจัดหา จัดทำ ปรับปรุง ประยุกต์ในเรื่องของสื่อที่เป็นทั้งสิ่งของ เช่น แถบเสียง ซีดี วีดีทัศน์ ฯลฯ และที่เป็นอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ดนตรี เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนเลือกใช้ที่เหมาะสมตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง นาฏยศัพท์ ของ กิตติชัย วงศ์ศิลปะกุล (2547, หน้า 66-67) ได้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เนื่องจากการนำเสนอด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย มีการนำเสนอสื่อที่หลากหลายและแปลกใหม่สำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการ เรียน ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรูปแบบเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย ได้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ครูจึงควรนำไปใช้กับนักเรียน แต่ในการใช้จึงควรคำนึงถึงอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเปิด แผ่น DVD สถานที่ วิทยะของนักเรียน ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ เพราะหากปล่อยให้เครื่องดำเนินไปเองโดย ครูไม่ควบคุมการหยุดเล่นเพื่อฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อสื่อและไม่สนใจฝึกปฏิบัติได้

2. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์สำหรับ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่า

ก่อนเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำชุดการสอนแบบมัลติมีเดียนี้ ซึ่งมีกิจกรรมฝึกนาฏศิลป์สร้างสรรค์ทั้ง 8 กิจกรรมไปใช้พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 4 การจินตนาการท่ารำประกอบจังหวะเซ็ง ซึ่งมีผลการประเมินสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการสอนที่ต่างจากเดิมและการใช้สื่อช่วยสอนที่ใช้หลากหลาย ดังนั้น ครูจึงควรจัดรูปแบบการสอนที่ไม่เพียงแต่ให้นักเรียนฝึกท่าตามการสาธิตตามครูเพียงอย่างเดียว แต่ควรฝึกให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปดัดแปลงท่ารำให้ต่างจากท่ารำที่สาธิตอย่างหลากหลาย และฝึกประดิษฐ์ท่ารำใหม่อันเกิดจากสิ่งเร้าด้วยเสียงดนตรี หรือจากท่าทางที่เกิดจากชีวิตจริงด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยใช้สื่อการสอนด้วยจึงจะพัฒนาการแสดงออกทางนาฏศิลป์แก่นักเรียนได้

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินจากความสามารถของกลุ่มทดลอง ซึ่งบริบทของนักเรียนแต่ละพื้นที่อาจมีความต่างกันอยู่บ้าง จึงควรทดสอบความสามารถของนักเรียนก่อน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมตามบริบทของนักเรียนก่อนนำไปใช้ ซึ่งการกำหนดเกณฑ์การประเมินดังกล่าว อาจเป็นลักษณะปลายเปิดโดยไม่มีการกำหนดคะแนนเต็มหรืออาจกำหนดการประเมินแบบอิงกลุ่มแทนตามความเหมาะสม

4. จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อฝึกการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ครูจึงควรนำชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดังนั้น จึงควรพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ของนักเรียนในด้านอื่นๆ ให้สูงขึ้น เช่น ด้านสุนทรียภาพทางนาฏศิลป์ เป็นต้น

2. จากผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์มีพัฒนาการสูงขึ้น อันเกิดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเอง จึงควรพัฒนารูปแบบการสอนรูปแบบใหม่ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันในสาระนาฏศิลป์ หรือสาระอื่น เพื่อพัฒนาความคิดหรือทักษะการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนให้เต็มศักยภาพมากขึ้น

3. จากผลความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบมัลติมีเดียในระดับมาก จึงควรพัฒนาและหาประสิทธิภาพสื่อประเภทมัลติมีเดียในรูปแบบอื่นๆ เช่น สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) บทเรียนออนไลน์ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ฝึกหรือพัฒนาการด้านทักษะแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ และเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และการอนุรักษ์ไว้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย วงศ์ศิลปะกุล.(2547.)การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง นาฏยศัพท์ สำหรับนักศึกษา
ปริญญาตรี.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เครือจิต ศรีบุญนาท.(2542.)โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
สุนทรียภาพของชีวิต. กรุงเทพฯ : เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- เฉลิมชัย สุขจิตต์.(2547.)แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญเกื้อ ควรวาเวช. (30 พฤศจิกายน 2549). นวัตกรรมการศึกษา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://senarak.tripod.com/package2.htm>.
- เยาวลักษณ์ เดียรณบรรจง. (2544.)ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2546.)การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2545)หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สรกฤษ มณีวรรณ. (9 พฤษภาคม 2549). ชุดการสอนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การออกแบบการ
สอนบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://www.kmutt.ac.th/organization/Research/Intellect/mmdesign.htm>.
- สวนดุสิต,สถาบันราชภัฏ.(2542.)สุนทรียภาพของชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัทเอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- สุมิตร เทพวงษ์.(2541.) นาฏศิลป์ไทย : นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุษา สบฤกษ์. (2545.)การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสวรงค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทาง
นาฏศิลป์ของผู้เรียนวิชานาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ด.ศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.